

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարվանը 6 րուբ.
 Առանձին համարները 5 կոպէկով.
 Փոփոխում գրվում են խմբագրատան մէջ.
 Մեր հասցեն. Тифлиς, Редакция „Мшакъ“.
 Կամ Тбилис, Редакция „Мшакъ“.
 Տ է Լ Է Ֆ օ ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
 Տպագրարութիւնը ընդունում է անեն լիզուով.
 Տպագրարութիւնների համար վճարում են
 խրատանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
 Տ է Լ Է Ֆ օ ն № 253.

ՀԻՄՆԱԿԻՐ ԳՐԻԳՈՐ Մ.ԲՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ընտրողական գործի ժամին. — Ներքին Տե-
 ստիստի. Գիտական հասարակական գրա-
 ճատներ. Կամակ Բագուցի. Կամակ Բագուցի.
 Կամակ Բագուցի. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գա-
 տերազմի շտաբը. — ՀՆԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱ-
 ՐԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹՅԱՆ

Անկախութեան և ինքնիշխանի ան-
 միջամտական այն մասը պաշտօնականների
 կազմը, որով կառավարվում է մեր գիւ-
 դական աշխարհը. նրանք կազմում են
 պաշտօնականների աստիճանը կամ աստիճանը
 կառավարող աստիճանը. նրանք են հա-
 ռիւր հասարակական կենսական գործըն-
 թացը: Մենք անհամար փաստեր ու-
 նենք թէ ինչպիսի անօգնական վիճակի
 մէջ է գիւղացիները ստուգար մեծամաս-
 նութեանը հարին աստիճանի, գաւառ-
 ւորի, քրտաշինի և ուրիշ գիւղական
 պաշտօնականների փաստագրործունէու-
 թեան:

Մենք մասնացոյց արինք այդ տխուր
 երկային շրջանը, յոյս կանանկալի, որ գիւ-
 դական շրջանում կանանկալի մեռող
 կը գործէ գիտականութիւն դեպի ընտրո-
 դական գործը և բարոյաբաններ առաջ կը
 գան ժողովրդականութեանը մի քանի մա-
 սերով:

Եւ միջին, արդարեւ, վերապահեցիք մի
 քան չէ, որ այն պաշտօնականները, որոնք
 պէտք է բարեկեցիկ և պատուազօրաց
 մարզական ձեռքով լինէին, ներկայումս
 գտնվում են մեծ մասամբ կամ կեղեքո-
 ների և կամ բողոքովն սարգանայի մարզ-
 կանց արքայազնութեան տակ:

Պատ է գիտականութիւն մտցնել ըն-
 տրողական գործի մէջ, աստարեւը քաշե-
 լով ազնիւ անձնաւորութիւններին և այդ-
 պիտով կանանկալի մարզի գիւղական
 վարչական միջոցները, որտեղ շատ դէպ-
 յերում սիրում էին կարգապահութիւն
 և ինքնավարութիւն: Անշուք, պատուա-
 զաց մարզը մինչև այժմ ինքնավար էր
 գիւղական պաշտօններից, որովհետև նա
 արկայութեան չէր գտնում գիւղի մէջ և
 ստիպւած էր կամ գործակից դասակա-
 տերական գիտականութեան և հարգա-
 հարովներին և կամ խաղաղ ու հյու-
 կանակատար լինել նրանց ձեռքին:

Անկախութեան և պատուաբան հերտ չէ մի-
 անկալ բարեկեցիկ պաշտօնականների վիճակը
 գիւղում. նրանք պէտք է հանդիպեն շատ
 խաչընդուններ, ուստի գիւղական գոր-
 ծողները պէտք է չը բաւականապէս
 միայն ընտրութիւններ անելով, այլ և ի-
 րանց եռանդուն գործակցութեամբ պաշտ-
 պանեն ազնիւ գործողներին: Երբ որ մի
 երկու անգամ և նպատակաւ դէպքեր ցոյց
 կը տան բարեկեցիկ մարզական գործու-
 նէութեան բարեբար արդիւնները, այ-
 նուեանաւ վատաբերութիւն կերպի դէպի
 նոյնատեսակ գործողները և բոլոր շրջա-
 կայ տեղերում:

Գիւղերը հազարաւոր են, ուստի և
 նրանց վարչական գործերը բարւոյեւոր
 կարևորութիւն ունի ընդարձակ տարա-
 ծութեան վրա ժողովրդական մասայի
 համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Գիւղական շրջանում, անբերելութեանը,
 երկու տարիներով այգիների ոչ բաւարար
 բերքը, նորանորս սովորութիւնները առա-
 ջացած աւելորդ ծախսերը մի կողմից բայ-
 ցայցին մեր գիւղացիների ստանական և
 նիւթական գործիւնը, իսկ միւս կողմից
 բնականաբար բազմացաւ և տարածվեց վաչ-

խառութիւնը իր մի քանի տեսակ ձևերով:

Առաջին և, այսպէս ասած, մի քիչ բարե-
 խիղճ ձևը սորոքալով փող վերցնելն է որոշ
 տոկոսով, որը, ըստ սովորութեան, գրամարզի
 վրա են գնում և մուրհակի մէջ տատանց տո-
 կոսի խօսքերը գրվում: Մե, որքան բարու-
 թեան և մարգարտութեան հոտ է փրում այդ
 տեսակ պարտատէրերից դէպի իրանց պար-
 տապանները, իրօք, տեսէր արքան հարխ-
 տապարտ են պարտապանները դէպի իրանց
 պարտատէրերը: Երանք համարված են, որ
 պարտատէրերը իրանց լուրջութիւն են անուս,
 թէկուր ոչ թէ, այլ 60 տոկոս էլ վերցնեն: Ե-
 լակայէս չի էլ կարելի սեղաբերի գիւղացու-
 նա գաղափար չունի մեծաւորին օգնելու և
 մարգարտութեան ժամին, որովհետև ոչ մի
 տեղ, ոչ մի ժամանակ, համարիտ թէ ոչ մի
 մարդ չէ տեսնում այդ անտակ տեսչաբեր
 ստորգրած:

Երկրորդ ձևը, որ աւելի արգիւնաւոր է
 պարտատէրի համար և ապահով, դա առանձ-
 րորդ մէջ կարողանալ, թեկուր կէտի կամ քա-
 ռորդ մասի տեսանքի է, նայ կեղծ վիտզի բա-
 ռակութեան, տոկոսի մէջ ամեն ասարի մինչև
 այն ժամանակ, երբ պարտապանը հնարաւ-
 րութիւն կունենայ արքայազնութեանը ծառ-
 անարմ արտաւորում է, որ 100 րուբլու մէջ
 այնպիսի վարձումը է որքան դժգոհ այս երկ-
 յորդ ձևով, որ նոյն տարբէր կեցի 100 րուբլու
 թերք է ընկնում պարտատէրին տոկոսի մէջ:

Երրորդ և ամենամարդկային ձևը վրա-
 տանում այդ գրաւ դնելն է «հարխութիւն» աս-
 ված սովորութեանը: Այդ սովորութեանը, օ-
 լորհիւս, մէկը վերցնում է 100 րուբլու պարտ-
 քանակին չէ, որ 100 րուբլու պարտատէրական
 է տարիս, այլ և մի ստորադրութիւն, որ իր
 քաղցուն կամը (20 թունդին) 3 րուբլով է
 ծախում իր պարտատիրոջ վրա մինչև 100
 րուբլու հասնուածը: Եւ այսպէս, 100 րուբլու
 ստորը ծախում է 33 կոպէ թաղանթ, որը
 մի քանի անգից քոտոյ արդեն արդէս գինի
 ծախվում է կոտոջ ածուսարը 120 րուբլով,
 որով և պարտատէրը ստանում է մի կամ եր-
 կու տարուց յետոյ իր 100 րուբլու փոխարէն
 330 րուբլի:

Ինչպիսի արդանոյ լինող գիւղացուց արդ յա-
 ցերից ու վաչքատուներ ձանկեցից, որոնք
 ըստ երեւութիւն շարեւոր էլ են ձեւանում: Կէ
 որ գիւղացուց հարկաւոր է դրամ մի քանի
 տեսակ հարկերի համար, ասան ծախսերի հա-
 մար, գինար, որդուն ուղարկելու համար,
 աղիւրեանց մարտի տալու և այլ հարկար տե-
 սակ ցանկի համար: Ել չենք քիչում տգի-
 տութեամբ պարագրծված ծախսերը. իւր գի-
 մէ, ումնից արք, ինքն ոչ վաչքատուներ, որը
 թէն աստժամանակ ապառում է, բայց յետոյ
 արեւաբլում անուս նրան:

Փորձեցէք հասկանալ գիւղացուց, որ արէն-
 քը պատժում է մեծ տոկոս վերցնող վաչքա-
 տուին. նա երբէք չի համաձայնի իշխանու-
 թեան ձեւքը մասնաւոր նրան, տարբերով ար,
 կեցէ այդ մէկը բանիք, միւսներն էլ վաչքից
 մեջ փող չեն տալ և մենք աւելի տեղութեան
 մէջ կընկնենք: Եւ մասամբ ձիւտ էլ է տրա-
 մաբանում գիւղացին. թէ է մեր գիւղերում
 մի այնպիսի հաստատութիւն կամ մասնաւոր
 անհատ, որ նեղն ընկած ժամանակ մարգար-
 րաբար կամ ջնջել տոկոսով օգնի:

Այդ ամենը աչի առաջ ունենալով, ցան-
 կալի էր բանալ մեր գիւղերում գիւղական փո-
 խարքն վարկի ընկերութիւններ և գիւղա-
 կան հասարակական դրամատներ: Մենք թիֆ-
 լիսի նահանգի գիւղերին կառաջարկենք այդ
 տեսակ բարենպաստակ հիմնարկութիւններ հիմ-
 նում համար օգտվել այն դրամագրութիւն, որի
 համար իւրաքանչիւր գիւղը մարգարութիւն
 կօպէկ վճարելով հաւաքվում է «Իրադատնու-
 օական գումար» անունով, որին գիւղացիք
 կոչում են Նայի շտեմարանի փող. (Сельско-
 Хозяйственный Капитал):

Յար. ք. Միր.

ՆԱՍՏԱԿ ԲԱԳՈՒԹՅՈՒՆ

Սեպտեմբերի 18-ին
 Բագուի հայ համայնքը, իսկուս թաղութեան
 ներկայութեամբ, հողին յանձնեց մի քանի օր
 առաջ տեղիտ ընտանեակից աւագադրոյի,
 Սուղվաշու զաւթաւոր Սուրէն քահանայ
 Միրզաբեկեանցի ժամիւր:
 Իստքանարան չէմ գրում:
 Չեմ գրում նրա համար, որ Բագուի ընտ-
 նանեակից շատերի կեանքը և գործունէութեանը
 միտաբն վերջրած չէին կարողանայ մի դաժա-
 նաւորի նիւթ ապա:

Հանդուցեալ տէր Սուրէն համար այս պէտք
 է աւել, որ նա, ինչպէս հին մարզ, հին ա-
 ւանորութիւնների գաւառ, արեւի էր իր հին
 ժողովրդների համար: Նա սիրելի էր նաև նո-
 ղիւթին, որովհետև, ինչէ մի լաւ բան չէր ա-
 նուս, դժն վտան մէջ չէր անում, փոքր գիւղե-
 քներ այս մերկանտիլ դարձում ինչպիսի հազաւ-
 պիտու բան է և անձ առաջինութեան ուրիշին
 վատաբերելու չանելու...

Մեր հասկանալի, հանգստեանը կեանք էր
 նոր սերնդի գաղութարարներն և նախը կազմիւ
 չափ չէր ցանկում իր պատմական հասա-
 վորները և ինքնաբանութեանը:

Այսպէս էլ բաւական է մի մարդու համար,
 որից աւելին պահանջուց ոչ իրաւական և ոչ
 իրաւորական իրաւունք ունի հասարակութեանը:
 Նրա ձեռքում, աստիճանից հեղին յատուկ պա-
 կասութիւնները, այսօր չգիւղում, հարթ-
 վում են նրա ժող ընտանաւանայ հասարակա-
 կան (կէր Եւստանակ ուսուցչի) և ընտանայա-
 կան գործունէութեան առաջ և այդ էլ բաւա-
 կան էր: Միջին դարձեալ առաջ բազմաթիւ
 հասարակութեան համար:

Ինչպէս տեղ Մաթիսի մանր մի սակի է ներ-
 կայացնում հարց առաւ. ինչ են ներկայաց-
 նում Բագուի բողոք քահանայները:

Նրանք բողոք արեւելքներ են, այս բառի ա-
 մենաընդարձակ և կրօնաբանական մտքով... Մի
 քանի տարի առաջ, կըր երկու նոր քահա-
 նայացուներ ընտրեց. կարիք կար, տեղական
 երիտասարդութիւնը հարկաւոր կեանք իրա-
 վայի կեղծակերպ ընտրութիւնները:

Թէն բաժանված երկու կուսակցութեան, և-
 բիտասարգութեանը յաւ կանգնեց ուրիշ տեղից
 քահանայ փոխարեւելու մարդից և կամեցաւ իր
 միջից ընտրել:
 Թիւնաւորներ, ինչպէս միւտ, կային: Ինչեր
 չէին իստանաւում...

Ինչ պիտակիկ ասես չէին բանեցնում:
 Եւ ընտրվեցին, որովհետև երիտասարգու-
 թիւնը այգպէս էր կամեւում:

Բայց ինչ ձեւ ձեւաւորվելու էին սպասում:
 Խաղած երիտասարգութեանը ամաչած, կար-
 ճըրած կուլ էր ասիւտ իր ընտրեանների մէ-
 կիկ-մէկիկ գործած հարեք...

Բայց ինչպիսի չէ լաւվում: Տէր խորէնի
 մասով մի նոր քահանայի տեղ է բացվում:

Անկախած, եղած քահանայները մտածում
 են միմեանց մէջ բաժանել նրա ծուխը և դա-
 սերը:

Մի-մի անգամ իրանց երանգներում էլ կը
 տեսնեն քահանայ ձեռնարկված թէն ոչ բողոք,
 գոնէ տիրացուների մեծ մասը:

Շամախու թիմի բողոք քահանայները այժմ
 իրար գլխով են կպել Բագու խցիկելու հա-
 մար:

Բագուի երիտասարգութիւնը իր սխալը
 ուղղելու իրաւունք ունի:
 Առիթը կայ:

Մի խելը գլխին, գաղափարներով երի-
 տասարգ քահանայ է փափագում Բագուի
 հասարակութեան ընտրեան մասը, նրան
 փափագում է Բագուի գաղթական երի-
 տասարգութիւնը, որին կեղեցական խնդր-
 ներ լուծելիս, քահանայներ ընտրելիս նրան-
 կութիւն չեն տալիս, բայց որին չեն մոտա-
 նում այցելել Զրօրհնէքի և Զատիկ տօներին
 նորնայ քահանայները...

Մտքերով և գաղափարներով մի ստող,
 Թարմ, չը դաւաճանող քահանայ է հարկաւոր:
 Միմիայն մի հատ:
 Ո՛րպիսի համեստ, սամանափակ պահանջ:
 Պէտք է լինի այդ մէկը:
 Միայ է այն միտքը, թէ այդպիսի քահա-
 նան միմիայն գիւղին է հարկաւոր:
 Ո՛չ, ոչ պակաս նա հարկաւոր է և բողոքին,
 մասնաւոր Բագուին:

Որքան կարողացայ այս կարճ ժամանակում
 խօսել այդ խնդրի մասին՝ հետաքրքրվողներ
 հետ, իմացայ, որ բողոքն էլ մտածում են այդ
 խնդրի մասին և խօսում թեկնածուի համար:
 Ռ. Յովհաննանեանց

ՆԱՍՏԱԿ ՌՕՍՏՕՎԻՅ (ԻՏԻՒՎ ԼՐԱ)

Սեպտեմբերի 1-ին
 Ռոստովը լինելով հարաւային Ռուսաստանի
 գործարանային և անենավաճառաչան բողոք-
 ներից մէկը, օրէցօր աւելի և աւելի լցվում է
 հայերով: Թէն ճշգրիտ կերպով չէ կարելի ո-
 թոյն տեղիս հայերի թիւը, այնպէս մտաւո-
 ջապէս կարելի է ասել, թէ նրանց թիւը հաս-
 նում է աւելի քան 300 ընտանիքի, որոնց մի
 պատկառելի մասն էլ կազմում են հարուստ-
 ները՝ տանեակ և հարկեր հազարների տե-
 աններ: Չը նայելով հայերի այդպիսի մեծ
 թիւին, ցաւելով պէտք է ասել, որ նրանք դու-
 րա չեն կազմում մի համայնք, մի հասարա-
 կութիւն, այլ ցիր ու ցան պարելով քաղա-
 քում, իրար հետ, կարելի է ասել, ոչ մի առնչ-
 չութիւն չունեն: Իրա պատճառն այն է, որ
 նրանք չունեն որ և է հասարակական հաս-
 տատութիւն, որը նրանց կապել, նրանց ի-
 րար մտեցներ: Թէն այդպիսի բազմաթիւ
 հասարակութիւնը վաղուց կարող էր իր հա-
 մար սեփական կեղեցիք ունենալ, և այդ հար-
 ճը մի քանի անգամ արծարվել էլ է, սակայն
 մինչև այժմ մնացել է առանց որ և է հետե-
 ւանքի: Ռոստովի հայերը չունեն նաև ստի-
 կան ծխատէր քահանայ, այլ նրանց պատի-
 հական կերպով հովիւում են Նոր-Նախիջև-
 նի քահանայները, որոնցից ով աւելի ճար-
 պիկ և ընդունակ է գտնվել, ով ունեցել է
 բնելու և շողորթութիւնը ընդունակութիւնը և
 վերջապէս ու գիտեցել է աղանակի հետ վար-
 վելու բողոքականութիւնը՝ նա աւելի շատ
 ծուխ է ձեռք բերել, իսկ ով գուրկ է եղել
 վերջինիս ընդունակութիւններից՝ նա գուրկ
 է մնացել և ծիխց: Եւ ամեն անգամ, երբ
 բարձրացել է Ռոստովում կեղեցիք շինելու և
 սեփական ծխատէր ունենալու հարցը՝ Նոր-
 Նախիջևանի քահանայները իրանց բողոք եռանդ
 ղով աշխատել են խոչնդոտ հանդիսանալ այդ
 գործին, գտնելով այդ փաստագր իրանց շա-
 հերի համար:

Բայց ցանկալի չէ ի հարկէ, որ ներկայ դը-
 րութիւնը աւելի երկար շարունակվել, քանի
 որ Ռոստովի հայ երկար շարունակվել կարող է
 իր համար և սեփական կեղեցիք կառուցանել,
 և ծխատէր քահանայ ունենալ, աւելի լաւ է
 ի հարկէ, որ այդ անհրաժեշտ և անյետաձգե-
 լի հարցը աւելի շուտով գտնուի բերելին: Եկե-
 ղցու շնորհիւրից յետոյ տեղիս հայ ազգա-
 ընակութիւնը կընդունէր մի ամբողջութեան,
 մի համայնքի կերպարանը, այն ժամանակ
 երևան կը գային նորանոր հասարակական
 ներկայումս անկատելի, կարիքներ, որոնք
 մինչև այժմ անուշադիր էին թողնված: Հակա-
 տակ դէպքում այդպիսի գոտ, անձնական շա-
 հերով պարել, անկողնաւոր, չէտք և հասա-
 րակական կարիքների վերաբերմամբ անտար-
 բեր կեանք վարել միանգամայն դատապար-
 տելի է Ռոստովի հայ ազգաբնակչութեան հա-
 մար, որի մէջ բիւ չեն բանիմաց և ինտելի-
 գէնտ անձերի թիւը:

Ռ. Աբրահամեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼԱՌՈՐ

Ներքին գործերի և երկրագործութեան մի-
 նիստրութիւններն այժմ զբաղված են այն

ուսու զօրքեր մի քանի անգամ բերդից դուրս... յարձակումներ արին՝ դաշտային թնդանօթները...

Մյասիզի ուսուական մի աստիճանաւոր տեղեկութիւն է ստացել Պետերբուրգէնց, թէ Պորտ-Արտուրի նաւատորմի մի մասը ապստամբ էր...

Պահանջեցէք ամեն տեղ «ՈՒՅՈՒՆ»... Միայն Միխայիլ Լեբեդեվիի «ЭТИКЕТ УТВЕРЖДЕН ПРАВОМ» մակագրութիւնով...

Պ. Ե. ԱԻՍԱՐԻՍՕՎԻ ԱՅԳԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ծախում է պատուաւ ծանօթ... Կառնի տեսակները: Հասցէն—Станция Скра, Зак. ж. др. Авсар-Кисову.

Սեպտեմբերի 18-ին: (Բէյտէր): Երկու հակառակորդները երկարատեւ անգործութիւնը ցոյց է տալիս, որ դրութիւնը փոքրիկ է...

Սեպտեմբերի 19-ին: Ժամանակագրութեան արտ. Գ. Գ. Տուլլեբայի, Մ. Մ. Բունակովայի, Շիխուցկոյ-Միլնիկոյի, Վ. Ս. Մարտիսովայի, պ. պ. Ս. Բոգդանովի, Ս. Ս. Իմանսկի, Ս. Ե. Պորտբիլովի և Մորատովի: Պարբեր կը ղնէ բաշխմանը Ե. Ի. Ջիւլիանի: Պրիմա բաշխման Ե. Ս. Լինչիսկայա: Կը ներկայացվի «ԵՎԳԵՆԻՅ ՕՆԵԳԻՆ» օպերա 3 գործ. մուշկէլա Ջայկովսկու: Գլխաւոր ղեկավար Մ. Ֆ. Գիցիլի: Բէյտէր Ս. Ս. Ալաշով: Կապելլէյտէր Նիկոլայ Միլիշիւսկի Սկիբը երկուսն էլ ծանօթ 8-ին: Վաղը, Երեքշաբթի, սեպտ. 21-ին կը ներկայացվի «ԳԵՄՕՆ», օպերա 3 գործ., Բուրիշ-Զախարովի: Պատրաստում են ներկայացնելու թիֆլիսում առաջին անգամ «ՆԵՐՕՆ» օպերան 5 գործ. 6 պատկ. Բուրիշ-Զախարովի մուշկէլա: Տոմարները ծախվում են: Կառավարիչ Ի. Ա. Կէլլը 1—1

Ֆինանսների նախարարութեան իրաւաստեան սակ գնմով ՀԱՂՈՒՆՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՍԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ Հեղինակ Առևտրական, գործարանական և նախարարական հարցազատութեան ձեռնարկի, որ ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց դասընթացներում ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ Երկու սեռի անձանց՝ գործնական ձևով հարցազատութիւն 4 1/2 ամսում: Պարապմունքի աւարկանքն են. 1) Իտալական կրկնակի հարցազատութիւն արդիւնագործութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերյալ, վաճառականական, բանկային, յանձնարարական, գործարանական, նաև նախարարական և նախարարական հարցազատութիւն: 2) Առևտրական թուրքականութիւն: 3) Առևտրական թիֆլիսականութիւն: 4) Մուրհակային և առևտրական օրէնքներ: 5) Վախիչագրութիւն և ուղղումն ամենալատ ձեռագրի: 6) Թուրքականութիւն համընդհանուր: 7) Գրիւն վարժութիւն «Բէյտէր» գրիւն մեքենայի վրա (կամաւոր): Կուրսերի համար դասատուներ են հրաւիրված համալսարանական կրթութիւնով և իրանց գործին մասնագէտ մարդիկ, որոնք հաստատվել են իրանց պաշտօնում ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից. գեղագրութեան համար ևս հրաւիրված է մի գեղագիր նկարիչ: Հարցազատութիւն ամեն օր ժամը 5-ից մինչև 7-ը երկուսն է: Պարապմունքները սկսվում են 1904 թ. սեպտեմբերի 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս ամենայն ճշտից յետոյ՝ 60 րոպէս վճարով ամբողջ դասընթացը համար: Դասընթացը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների նախարարութեան թղթաւորված ծրագրի համաձայն, ատտեստատներ: Իրանց անկախ, 1904 թ. սեպտեմբերի 1-ից կը բացվին բիչ պատրաստութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ուսաց լեզուի և թուրքականութեան համար: Տանկագողներին խնդրում են զիմի գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին թիֆլիսում, Ի. Վ. Աբրաամյու, Николаевская ул. № 46, ամենայն օր: Ծրագրին ուղարկվում է ձրի: Վերևում յիշված ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառատներում: Օտարաբարացիները գիրքը գնելու համար կարող են զիմի հեղինակին, առանց պատի ծախ վճարելու: Գինն է 3 ր. 50 կոպէկ: (Կ. Տ. Կ.) 24—25

Տեմբերի 18 սեպտ. (Բէյտէր): Լիսաբոնական թերթերը հարգում են, որ այսօր Պորտ-Արտուրի մետ ժամանակաւոր զինադադար տեղի ունեցաւ, որովհետև կուրսները պայմանաւորվեցին պատերազմական գործութիւնների կարճ ժամանակով դադարեցնել, որպէս զի նախ ունենան պայմաններին հոգին յանձնելու: Ռուս և եսպանացի օֆիցերներն իրար ուղղունում էին և նոյն իսկ կատակներ անում. ուսու զինուորներն ասում էին եսպանացիներին, որ իրանք յոյս ունեն, թէ իրանց հակառակորդները շատ չը պէտք է մեծ նեղութիւններ կրեն: Զինադադարը վերջնաւորաց յետոյ ամբակոծութիւնը նորից վերակալեց նախկին ուժով:

Սեպտեմբերի 19-ին: (Բէյտէր): Օկուր զինաւոր բանակատիցից հարգում են, որ կէս օրից յետոյ Լիսաբոն հասաւ եսպանական ասալին գնացքը: Ալժիր, 10 սեպտ. (Հալա): Ռուսական «Ամուլեակ» կրէյտէրը մեկնեց դէպի Լիբիա: ՏՕԿԻՕ: Սեպտեմբերի 19-ին: (Բէյտէր) Լուրերին նայելով եսպանական մի թնդանօթաճրէկ նաւ հանդիպեց ականի և ջրատոյգ եղաւ Լիսաբոնէն հարաւային կողմում: Նաւի վրա ծառայողները աղատված են: Հարգում են, որ ուսուները մեծ ջանք են գործ դնում յետ վերջնելու եսպանացիներէն զրաւված դիրքերը և առանձնապէս կուրսակալին մարտկոցը: Յուսալով նորից տիրանալ ջրուղիներին, նրանք մի քանի անգամ յարձակումներ գործեցին մարտկոցի վրա ամբակոծելով նրան նախօրը հարեան բոլոր մարտկոցներից, բայց և այնպէս մարտկոցը շարունակում է դեռ ևս մնալ եսպանացիների ձեռքին: Երկու հակառակորդ կողմերն էլ մեծ կորուստներ ունեցան: Ասում են, թէ եսպանացիները դրած նոր թընդաւեթները տիրում են ամբողջ նաւահանգստի վրա: Նաւատորմի դրութիւնը շատ դժուարեցել է: Նաւերը ստիպված կը լինեն շուտով դուրս գալ իրանց կայանից, որովհետև նրանց սպանում է ոչնչացումն:

Երկու հակառակորդների առաջապահ զորամասերը ու խուզարկու զորաբաժինները անընդհատ շփում են իրար հետ Մուկղէնի հարաւային և հարաւարեկներ կողմերում: Մանր ընդհարումներ տեղի են ունենում իւրաքանչիւր օր: Ամեն րօպէ սպասում են մեծ ճակատամարտի: Ասում են, թէ Կուրսակալին մտադիր է ժամանակաւորապէս միայն պահել Մուկղէնի մօտ և Մուկղէնի ակիներն գտնվող դիրքերը՝ կամենալով առաջի անել եսպանացիներին առաջադրութեան դէպի հիւսիս: Մուկղէնի շրջակայքի ընտելները արտաքսված են եսպանացիների կարգադրութեամբ իրանց ընտելակալներից, որպէս զի չը կարողանան լրտեսութեամբ պարագիւլ յօգուտ ստանալ:

ՄՕԳԱՅԻՆ ԴՈՒԽԻՆԵՐ «ՏՈՒՔԻՐՈՋԱ» Բրոխար եւ Ընկ. 20 ս. դ. յ. մ. մ. յլ. 1—6

Բժկ. Վ. Արծրունի Կերակուրի և ընդունելութիւնը ԲԳԻ, ԲԹԻ և ԱԿԱՆՁԻ հիւանդութիւնների համար: Таповская ул. д. Таманцева. (Կ. Տ. Կ.) 1—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԸ Հինգշաբթի, սեպտեմբերի 23-ին կը փոխադրվի իր ձմեռանային ընտելարանը: Կ. Տ. Տ. 1—3 540 ԴԵՍԵՍԻՆ ԱՆՏԱՌ Դուշէթի գաւառում Բուսաշուրի գիւղում. Որոնում եմ մի գրամատէր շահագործելու շինութեան համար փայտ (չինար, կաղամախ, կաղնի, անփուտ) կէտ կարել է տալ կապարով կամ ծախել և կամ փոխանակել թիֆլիսում մի տան հետ: Անտառի ճանապարհով գընում է ռազմավարական ճանապարհով՝ Արազկայի նոր կամուրջով: Մայիսից 20 վերստի վրա է: Պայմանների մասին զիմի նամակով. Душетъ, Захарію Семеновичу Гелеванову. (օ. 20, ս. 5, 20) 2—3

ԿՈՎԿԱՍԱՆԻ ԳԼԽԱՌ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ընկերութեան ԳՐԱՄՄՕՓՅՈՆ Ռուսաստանում թիֆլիս, Գօլօմուսկի պրօպէկտ, Արեւմտի տուն № 7 Հասցէն հեռագրով թիֆլիս ԳՐԱՄՄՕՓՅՈՒՄՈՒՆԻՍ Հեռախօս № 69. ՇԱՏ ՏԵՍԱԿ՝ ամենալատարեւոյր զործված սարական և կօնցերտային գրամոֆօններ: Մեծ ընտելութեամբ՝ անշուկ պլաստիկաների յայտնի և նշանաւոր երգիչներին, ինչպէս են.—Ռուսաց, վրաց, հայաց, քրեական, պարսկական, սանկական, լեհական, Ֆրանսիական, անգլիական, իսպանական, գերմանական և ուրիշները: ՊԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐԸ ԸՆՏՐԵՒՄ խնդրում ենք ուղարկութիւն դարձնէք մեր ֆարրիկայի գրօզմին «Գ Ր Ո Ղ Կ Ր Ե Շ Տ Ա Կ» առանց մեր գրօզմի ընդունել ինչպէս կեղծված: Պահեստում կայ արհեստանոց, որտեղ հարկաւոր եղած ժամանակ կարել է նորոգել կիչացած ապարատները: Գրամօֆօնի ուղիղ բանելու համար տրվում է երաշխաւորական թերթ 3 տարի ժամանակով: Ուղարկելիք ապրանքների արկղը և այլ ծախսը գնողների հաշիւն: ՈՒՂԱՐԿԵԼԸ ապարատների երկաթուղու բոլոր կայարանները, երօպական Ռուսաստանի սահմաններում (ամառը ի հաշիւ առած ջրային ճանապարհների նաւահանգիստները) կատարվում է պահեստի հաշիւն: Պատով ուղարկված ապրանքների ծախսը, պահեստը ընդունում է իրան հաշիւն կէտը: Աճած պլաստիկաները միայն մեր բաց թողած գրօզմով «Գրող-հրեշտակ» յետ է ընդունվում ներքոյ յիշեալ գներով. Փոքր սովորական } հատը — 50 կօպ. Մեծ սովորական } հատը 1 ո. 00 կօպ. » կլատրայ } կլատրայ } Տամանիօ » 1 » — » Գրեպատ սովորական } հատը 1 ո. 30 կօպ. » կլատրայ } կլատրայ } Կիրակի օրերը խանութը փակ է. հասարակ օրերը բաց 8 1/2 առաւ. մինչև ժամ 9-ը երկուսն է: Պահանջեցէք պահեցրաւոր պրեյսկուրանցները: Գումարով գնողներին ուղարկվում է Օպէտի պրեյսկուրանները պահանջելու պէս: Պահանջեցէք լրակատար լիբրետաօ գրամոֆօնի համար, գինը 1 ր. 50 կ.: 48—50